Еразм Роттердамський

Настанови вихователя

Вихователь. Хлопець.

Вихователь. Маю враження, що ти народився не при дворі, а в хліві, настільки ти погано вихований. Хлопцеві хорошого походження личить гарна поведінка. Щоразу, коли до тебе звертається людина, яку ти повинен поважати, встань, виструнчись і зніми шапку. Хай твоє лице не буде ні сумним, ні похмурим, ні безсоромним, ні зухвалим, ні мінливим, а веселим і заодно скромним. Погляд твій хай буде шанобливим і весь час зверненим на співрозмовника; ноги стулені, руки спокійно опущені. Не переступай з ноги на ногу, не розмахуй руками, не закушуй губ, не чухай голови, не колупай у вухах. Одяг свій приведи до пристойного вигляду, хай уся твоя постать, вираз обличчя, рухи, постава вказують на природжену скромність і шляхетність.

Хлопець. То, може, я спробую це зробити?

Вихователь. Спробуй.

Хлопець. Так?

Вихователь. Ні, ще не так.

Хлопець. А отак?

Вихователь. Майже добре.

Хлопець. А якщо так?

Вихователь. Гм, досить добре. Іще закарбуй собі: не говори невпопад і нікого не перебивай. Під час розмови будь зосередженим і слухай уважно, що тобі говорять. Якщо треба відповідати, відповідай стисло й доречно. Звертаючись до співрозмовника, називай, на знак пошани до нього, його титул, інколи додай ім'я. Час від часу злегка кланяйся, а особливо — коли закінчиш свою відповідь. Не відходь, не попросивши вибачення, або поки тебе не відпустять. А тепер зробимо перевірку, що в нас виходить... Як довго ти не був удома?

Хлопець. Вже майже шість місяців.

Вихователь. І не тужиш за мамою?

Хлопець. Часом дуже тужу.

Вихователь. Хочеш із нею побачитись?

Хлопець. Хочу, мій пане, якщо твоя воля.

Вихователь. Тут треба було вклонитись. Добре. Ось так і продовжуй. Коли говориш, не торохти скоромовкою, не заїкайся, не бурмоти, а вимовляй слова виразно, ясно, розбірливо. Коли проходиш повз когось старшого за віком, — високого службовця, священика, доктора1 або іншої поважної особи, не забудь зняти капелюха, не цурайся преклонити коліно. Подібно до того, як проходиш повз храм господній або зображення хреста. За столом будь веселий, але завжди пам'ятай, що личить твоєму віку, а що ні. Руку до тарелі простягай останнім. Якщо й далі частують, скромно відмовляйся; якщо наполягають — візьми і подякуй. Наклавши на тарілку невелику порцію, решту відразу ж поверни тому, хто вгощає, або передай найближчому сусідові. Якщо хтось підняв чашу, весело побажай йому здоров'я, а сам пий у міру. Якщо не відчуваєш спраги, то лише торкнися губами чаші. Всміхайся до бесідників, але сам мовчи, поки до тебе не заговорять. Якщо скажуть щось непристойне, не смійся, зроби вигляд, нібито ти нічого не

розумієш. Не легковаж нікого, не став себе нікому за приклад, не вихваляй свого, не нехтуй чужим, не дивись на інших звисока. Будь ввічливим і до бідніших від тебе товаришів. Не зневажай нікого. Хай мова твоя не буде плюгавою. Тоді уникнеш заздрості, удостоїшся похвали і здобудеш друзів. Якщо побачиш, що учта затягується, попросивши вибачення і попрощавшися з гістьми, відійди від столу. Бачу, що ти стараєшся запам'ятати мої настанови.

Хлопець. Постараюсь, мій вихователю. А що ще мені скажеш?

Вихователь. Тепер берися за книги.

Хлопець. Гаразд.

1 ...Доктора... — мова про вчений ступінь доктора богослов'я, правознавства або медицини.